

SDP:n lausunto

Kuvatkaa lyhyesti puolueenne digitalisaatiounelmaa: Millaisia tavoitteita olette asettaneet kuntien digitalisaation edistämiseksi? Sekä miten näette kuntien välisen yhteistyön merkityksen osana digitalisaatiounelmaanne?

Digitalisaatio tarjoaa Suomelle mahdollisuuden edistää asukkaidensa yhdenvertaisuutta. Jotta kaikki pysyvät mukana kehityksessä, tarvitaan yllähallituskautinen tiekartta, joka tukee sekä palveluntarjoajia että käyttäjiä digitalisaation siirtymässä. Digipalvelujen soveltuvuutta tulee arvioida tilannekohtaisesti, sillä ne eivät vastaa kaikkien väestöryhmien tarpeisiin. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että kukaan ei jää palveluiden ulkopuolelle.

Digitalisaatio voi purkaa kerrostuneita palveluja, mutta sen edistämiseksi tarvitaan lakimuutoksia tiedon käytön ja jakamisen osalta eri viranomaisten välillä.

Tiedolla johtaminen, datan hyödyntäminen sekä vahva tietosuojaja -turvallisuus on otettava osaksi valtion, maakuntien ja kuntien sekä hyvinvointialueiden toimintaa. Suomeen tulee luoda eettisesti kestävä ja ennustettavasti sovellettava lainsäädäntö, joka tukee tekoälyn käyttöä syrjimättömästi, kunnioittaen yksityisyyttä ja läpinäkyvyyttä. Teknologian nopea muutos edellyttää täydennyskoulutusta ja jatkuvaa osaamisen kartuttamista läpi elämän.

Mitä puolueenne ajattelee avoimen lähdekoodin, avoimen datan ja avoimien rajapintojen hyödyntämisestä? Onko näitä teemoja nostettu esille puolueenne vaaliohjelmassa?

Digitalisaation edistämiseksi julkisella rahoituksella tuotettu tieto tulee olla yhteiskunnan avoimessa käytössä ja julkisesti omistettua. Hyvinvointialueen rajapinnat on avattava eri toimijoiden hyödynnettäväksi, huomioiden turvallisuus ja yksityisyydensuoja. Tällöin luodaan kasvualusta innovaatioille ja uusille oivalluksille. Avoimet rajapinnat estävät lukkiutumisen yhden toimittajan varaan.

MyData-ajattelun mukaisesti yksilöiden omistama tieto tulee olla helposti hallittavissa ja hyödynnettävissä, mikä tukee niin henkilökohtaista hyvinvointia kuin yhteiskunnallista kehitystä. Julkinen sektori edistää digitalisaatiota ja kannustaa yksityistä sektoria yhteistyöhön tiedon ja datan hyödyntämisessä.

Kuntien ja kuntien yhteistyöalueiden koordinaatio on tarpeellista, jotta eri hallintojen välinen yhteistyö voi onnistua.

Monet kunnat ovat tällä hetkellä tiukan taloustilanteen puristuksessa, mikä asettaa merkittäviä paineita säästötoimenpiteisiin ja resurssien entistä tehokkaampaan käyttöön. Ohjelmistokustannukset muodostavat huomattavan osan kuntien ICT-budjeteista sekä erilaisten tietojärjestelmien tarve sekä merkitys kunnissa lisääntyy jatkuvasti. Miten puolueenne mielestä kunnat voisivat parantaa palvelujaan avoimuuden ja digitalisaation keinoin sekä samalla tehostaa toimintaansa? Minkälaista yhteistyötä, yhteishankintoja tai yhteisiä alustoja kannattaisi harkita?

Hankinnoissa on käytettävä tarkoituksenmukaisinta valintaa. Kuntien omistamia yhtiöitä on perustettu palvelutuotannon tehostamiseksi. Hankinnoissa keskeisinä kriteereinä on oltava hinta-laatusuhde sekä ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen vastuullisuus. Tilanteen mukaan parhaiten näitä kriteerejä täyttää toisinaan kunnan omistama yhtiö ja toisinaan markkinoilla toimiva yhtiö.

Kuntaomisteisille yhtiöille ei kannata tehdä lisäsäätelyä, mihin Orpon hallituksen suunnitelmat hankintalain uudistamiseksi johtavat. Monet tukipalvelut kuntien ja hyvinvointialueiden toimintaan ovat myös huoltovarmuuskysymys ja siksi markkina ei ole paras vaihtoehto.

Kunnissa on luotava vahva pohja yrittäjyydelle ja tehtävä tiivistä yhteistyötä yritysten, oppilaitosten, korkeakoulujen ja päättäjien kanssa. Kunnissa on varmistettava, että myös pienillä yrityksillä on edellytykset menestyä tarjouskilpailuissa. Yksin-, mikro- ja pienyrittäjien edellytyksiä parannetaan joustavoittamalla kilpailutusten vaatimuksia muun muassa liikevaihdon osalta tai pilkkomalla kilpailutukset pienempiin osiin. Pienhankintojen kilpailutusta on lisäksi lisättävä.

Kuinka suurena ongelmana pidätte kuntien ajautumista ns. toimittajaloukkuihin, jossa tietojärjestelmän hankinnut taho ei pysty kilpailuttamaan ratkaisun ylläpitoa ja jatkokehitystä, vaan on pakotettu ostamaan ne yhdeltä ainoalta tarjoajalta? Miten kuntien tietojärjestelmähankinnoissa tulisi puolueenne mielestä painottaa avoimen lähdekoodin ratkaisuja ja/ tai avointen rajapintojen toteutusta, jotka osaltaan poistaisivat kuvattuja esteitä sekä edistäisivät myös kuntien eri järjestelmien yhteentoimivuutta ja datan liikkuvuutta?

Sosiaali- ja terveyspalveluissa rohkeilla ja vastuullisilla hankinnoilla pystytään osaltaan tarjoamaan parempia palveluita kansalaisille sekä hillitsemään kustannusten kasvua.

Julkisten hankintayksiköiden on osattava hyödyntää monipuolisesti hankintalainsäädännön mahdollisuuksia tarjoten mahdollisuuksia kotimaiselle elinkeinoelämälle. Vuorovaikutus erilaisten palveluntarjoajien kanssa on oltava johdonmukaista ja yhteistyötä korostavaa.

Kilpailutusten koon tulisi lainsäädännön rajoitukset huomioiden edistää mahdollisimman usein paikallisten ja lähialueiden pienten yritysten osallistumista kilpailutuksiin. Valtion on myös kehitettävä johdonmukaisesti hankintaosaamista kaikilla julkisen hallinnon tasoilla.

Avoim lähdekoodi edistää kuntien kykyä itsenäisesti ylläpitää, hallita ja kehittää teknologiaratkaisujaan. Myös Euroopan komissio on viime vuosien aikana ajanut vahvasti avoimen lähdekoodin hyödyntämistä julkishallinnossa sekä korostanut sen merkitystä yhtenä keinona digitaalisen suvereniteetin saavuttamiseksi EU-jäsenmaissa. Miten puolueenne näkee kuntien digitaalisen itsemääräämisoikeuden merkityksen tulevaisuudessa sekä oikeuden hallita niin käyttämiään tietojärjestelmiä kuin myös tuottamaansa dataa?

Tiedon ja osaamisen monopoli ei kuulu yksittäisille toimijoille, vaan osaaminen on hajautettava yhteiskunnan eri sektoreille ja toimijoille. Julkiset rajapinnat avataan yhteiskunnan eri toimijoiden hyödynnettäväksi turvallisuusnäkökulmat huomioiden.

Näin innovaatioille on tarjolla hyvä kasvualusta. Julkisen sektorin esimerkillä kannustetaan yksityisen sektorin toimijoita yhteistyöhön tiedon ja datan hyödyntämisessä.

Julkisella rahoituksella tai julkisista palveluista tuotettu tieto on oltava julkisesti omistettua ja yhteiskunnan avoimessa käytössä. Esimerkiksi yksityisten toteuttamiin tietojärjestelmiin tallennettu terveys- tai muu asiakastieto tulee olla julkisen toimijan omistamaa ja hyödynnettävissä.